

VEČERNI LIST

NEODVISEN DNEVNIK

Cena celoletna po pošti K 40.—, za Ljubljano K 26.—
 — polletna " " 20.— " " 18.—
 — četrtletna " " 10.— " " 9.—
 — mesečna " " 3.50. " " 3.—
 Uredništvo in oprava: Kopitarjeva ulica 6. — Telefon 50.

Insarati: Enostolpna palitvrsta (59 mm široka in 8 mm visoka ali nje prostor) za enkrat po 50 vin., za dvo- in večkrat po 45 vin. — Ob sobotah dvojni tarif. — Poslano: Enostolpna palitvrsta K 1.—, — Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 3. uri popoldne.

Slovesna otvoritev prvega državnega zbora SHS.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Belgrad, 1. marca. Danes se bo s slovesno službo božjo otvorilo narodno predstavnništvo, ki naj pripravlja pot konstit-

tuanti. Današnji dan je zgodovinskega pomena. Naši zastopniki bodo izvršili svojo dolžnost.

Srbi za slovensko Goriško in Trst.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Belgrad, 28. feb. Vse srbsko časopisje odločno piše za slovensko Goriško in Trst. Vlada stoji najodločneje na stališču,

da se imajo jugoslovanski predlogi, podani na mirovni konferenci, uresničiti. Belgrajski listi pišejo ostro proti Italijanom.

Vojna nevarnost med Italijo in Jugoslavijo?

Mirovna konferenca določi ljudsko glasovanje.

LDU New York, 28. febr. (ČTU.) Herarstvo časopisje javlja iz Pariza: Vojna med Italijo in Jugoslavijo ogroža evropski mir. V krogih konference so na jasne posledice, ki bi jih imel izbruh vojne med obema narodoma. Pripravljajo se, da uporabijo vsa sredstva, da preprečijo grozeči konflikt. Vsekakor pa stojita obe armadi na mejah. Istra zadostuje, da se obnovi krvoprelitje, ki ga je gledal svet skozi štiri leta.

LDU Curia, 28. febr. (ČTU.) Vesti o konfliktu med Italijo in Jugoslavijo so zelo alarmantne. Domneva se, da je vojna jako blizu, ako se mogočni besedi zavezniških velesil ne posreči, prisiliti obe stranki k zmernosti. »Züricher Morgenzeitung« poudarja, da bodo Italijani od jadranskega ozemlja dobili mnogo manj, kakor jim je svoj čas ponujala Avstro-Ogrska za obrambo nevtralnosti, če bi Jugoslovani — in to je pričakovati — dosegli ugoditev svojih zahtev. Italijani bi dobili samo italijanski del

južne Tirolske, ker bo Wilson prejkone mogel izvesti drugo točko svojega programa, po kateri se bo italijanska meja določila po jasni črti narodnosti. Ta razvoj je za Italijo velika prevara. Zaradi tega se more razumeti, da zahteva Italija izpolnitev londonskega dogovora. Italija, ki je imela do sedaj veliko srečo, da je v zlic vsem porazom napravila pri mirovnih pogajanjih velik plen, kakor l. 1859. in 1866., se bo vrnila iz te vojne skoraj praznimi rokami, ker ji razen Trentina ne bo pripadel nič ozek pas Primorja. Italija se je pokazala kot zelo nezanesljiva zaveznica in ona bi, ako bi se ugodilo njenim zahtevam ob Adriji in na Tirolskem, obrnila vse svoje moči proti zapadu, da bi pridobila ozemlja, ki spadajo danes k Franciji in ki jih smatra za italijanska in katerim se do sedaj ni izrečno odrekla, kakor se ni odrekla Tunisu. Mirovna konferenca bo najbrže sklenila ljudsko glasovanje na spornih ozemljih.

Drugi teden se reši jadransko vprašanje.

LDU Zeneva, 28. febr. (CTU.) Tardieu je izjavil zastopnikom časopisja, da bo ententa drugi teden meseca marca rešila poleg jadranskega problema tudi vprašanje

nemško-francoske meje. Prav tako bo o tem jasno, koliko bo treba svobodo na morju omejit in kaj je treba ukreniti proti nadaljnjemu obstoju moskovske vlade.

Zahtevamo mednarodno komisijo!

Iz poročil, ki prihajajo iz zasedenega ozemlja dan na dan, osebno iz poročila g. dr. Ljudevita Jenka, ki je okusil nasilnosti, persekucije Italijanov v naši zasedeni domovini, ki je bil obsojen v deportacijo na Sardinijo, odkoder naj bi se nikdar več ne povrnil, nam zeva nasproti vse strašno gorje, ki ga mora prestajati našo ubogo in težko skušano slovensko ljudstvo na Goriškem. Naši ljudje žive v večni nevarnosti, da jih kratkoma pridejo karabinjerji, to slepo orodje laškega imperijalizma in nasilja, iskat v mirne domove ter da jih potem vlačijo okrog sodišč, dokler jih pristranski sodniki ne obsodijo, le radi njihove zvestobe do jugoslovanskega naroda.

V doželah, kjer so Avstrijci, Nemci, Mažari, Belgari, Turki vršili nasilja nad ubogim prebivalstvom, je ententa, ki se je po Wilsonovih besedah borila za pravico malih in zafranah narodov, odločila, da mednarodne komisije preiščejo vse grozovitosti, jih ugotovijo in objavijo ne te v večno sramoto dotičnemu narodu, ki jih je zagrešil, marveč tudi v svarilo drugim ter zato, da se popravi krivica in škoda, kolikor je to spleh mogoče.

Italija pa, član entente, izvršuje danes na slovenskem zasedenem ozemlju nasilja, ki morda prekašajo nasilja Turkov nad Armenci ter grozovitosti Nemcev v zasedeni Belgiji. Italijani v verigah vlačijo naše najuglednejše ljudi v usive ječe, jih pošiljajo v pregnastvo, kjer z njimi nalašč ravnajo tako gredo, da se je bat, da je vsakdo, ki je obsojen v deportacijo, že ob enem obsojen na smrt. Sekvestrirajo se premoženja, ropa zasebna lastnina, trgajo najsvetejše družinske vezi — vse to v imenu laškega imperijalizma, ki je — ententi v sramoto — njen zaveznik v boju za pravico malih in zafranah.

V imenu našega ljudstva, ki se nikdar ni odreklo svoji svobodi in se ji ne bo, v imenu naših otrok, ki jim je laški imperijalizem ugrabil očeta, v imenu človečanstva, za katero se ententa bori, zahtevamo, da ententina mirovna konferenca sklene odposlati v naše zasedene kraje medna-

rodno komisijo, da dožene laška nasilstva ter povrne škodo, ki so jo Lahji tu učinili na zdravju in premoženju našega ljudstva, ki se mu mi ostali Jugoslovani nikdar ne bomo odrekli!

Italijanski kralj in kraljica v Postojni.

Izvirno poročilo »Večernemu listu«.

Italijanski kralj in kraljica sta bila že dvakrat v Postojni in sta obakrat obskala postojnsko jamo. Silno sta hvalila naše notranjske kraje in prelestno lepoto naše postojnske jame. Sprejem je bil samo vojaški in naše ljudstvo je ostalo zavedno in se sprejemov ni udeležilo. Zadnjič sta bila v Postojni kralj in kraljica pred osmimi dnevi. Laško vojaštvo je silno nezadovoljno in komaj čaka trenutka, da bi odšlo. O kralju sploh nimajo nobenega spoštovanja in ga nazivajo samo »gobo«, grbec. Tudi do našega ljudstva je italijansko vojaštvo zelo nezaupljivo in boječe. Ne upa se jesti v gostilnah in po hišah, ker se boji zastrupljenja. Tudi poveljstvo vojaštvu nič ne zaupa in kdor se oglasi za dopust, ga hitro dobi, a nazaj navadno več ne pride. Zato je umljivo, da prihaja v naše od Italijanov zasedeno ozemlje vedno novo vojaštvo. Zadnje čase je odšlo zelo veliko vojaštva in topništva na demarkacijsko črto, ki so jo utrdili visoko z bodečo žico. Tudi na demarkacijski črti so vojaške straže zelo boječe in od časa do časa krčijo in s tem naznanjajo, da so še pri življenju. Aprovizacija je zelo slaba in v nekaterih krajih naše ljudstvo zelo strada. Strogo pazijo zadnji čas Italijani, da ljudje ne uhajajo v Jugoslavijo in so mnogo takih naših ljudi ustrelili, ker so jih ujeli, ali pa se jim zde sumljivi, da bodo ušli, jih pa internirajo. Naše ljudstvo trpi in škriplje z zobmi ter komaj čaka, da se reši iz suženjstva.

Zelo sramotno pa je, da je v naših krajih mnogo ovaduhov, ki iz sovraštva do posameznih narodno zavednih naših ljudi nosijo Italijanom vse na uho. Posledice so internacije in persekucije, ki mučijo naše ljudstvo. Odstavljenja naših uradnikov so ravno vsled izdajstva na dnevnem redu.

V Postojni se je pričel zopet redni šolski pouk. Učiteljstvo je še vse na svojih mestih. V ljudski šoli dajo Italijani otrokom kosilo brezplačno.

Boji med Mažari in Rumuni.

LDU Budimpešta, 28. febr. (OKU.) Iz Veličega Varadina poročajo: Včeraj so semkaj prispeli francoski častniki, da določijo nevtralni pas med Ogrji in Rumuni, kakor je bila sklenila pariška konferenca. — Iz Zilne poročajo, da so Rumuni mesto Zilno obstreljevali s 7,5 cm topovi, pri čemer je bilo v polno zadetih več cerkva, bolnišnic in šol ter porušenih več ulic. Bombardma je zahteval izredno veliko število žrtev. Prebivalstvo beži v Debrecin in Veliki Varadin, zapustivši vse svoje imetje.

Rateški pastirji in Italijanska vojska. Italijani delajo strelske jarkove in dovažajo strelivo.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Rateče, 28. febr. Popolnoma nič ne vemo, kaj Italijani nameravajo. Enkrat se govori, da odidejo, drugič, da prepuste železnico Trbiž-Rateče Nemcem, a vse kaže, da ni ne eno ne drugo res. Sedamo na limanice praznim govericam ter jih proglašamo za oficijelne.

Najbolje so nas še obvesčali naši pastirji, ki so pripovedovali, da Lahji kopljejo strelske jarkove in dovažajo vanje strelivo. Sedaj pa niti pastirji ne smejo več do Lahov, ki so črto tako zaprli, da sploh noben promet ni več mogoč. Kaj bo to?

Mučeništvo našega naroda na Goriškem.

Dr. Jenko se vrnil po hudih naporih bega v Ljubljano. — Priča laških krutosti nad Slovenci.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Dr. Ludovik Jenko je pobegnil iz laškega ujetništva. Kot je že znano je bil ob ustanovitvi Jugoslavije predsednik narodnega sveta v Ajdovščini. Ko so prišli Italijani, so ga smatrali za vodjo jugoslovanskega gibanja na Goriškem in so planili po njem. Zastrazili so ga, ko je bil še bolan in so pozneje težko bolnega pripeljali v Trst in ga internirali v nekem sanatoriju. Ko še ni popolnoma ozdravil, so ga poslali v Sardinijo, tako da bi ga ločili od vseh ostalih Jugoslovancev in so mu namignili, da ne bo prišel tako kmalu več nazaj, kar pomeni toliko, kot — nikoli več. Med potjo v Sardinijo pa se mu je posrečilo uiti. Prehoditi je moral s kupljenimi listki in pod različnimi pretvezami celo Gorenjo Italijo. Prvo se je hotel obrniti čez Genovo, a je spoznal, da je ta pot mnogo bolj nevarna. Na oni strani je bilo namreč vse polno vojaštva. Po mestih so se vršili vojaški upori. Zato je krenil proti koroški strani in prišel v Videm in Humin (Gemono). Tu na je bila meja močno zastražena od karabinerjev. Moral se je obrniti proti morju in se prejeljal na Reko. Preživel je dvanaest ofenziv na fronti, a takega mučeništva in trpljenja ni še videl ko v italijanskem ujetništvu. V zasedenem ozemlju vlada popolna brezposelnost, ljudje so pa

uklenjeni v tesne spono raznih omejitev do skrajnosti, osebna in narodna svoboda se nista še nikoli kršili toliko, ko v tem primeru laške okupacije. Za male »prepreške« se nalagajo hude kazni. Ravnanje v ječah je silno slabo. Osumljence zapirajo, ne da bi jim kdo dokazal krivdo ko zločince, postopanje je do skrajne mere brezpravno. Goriške uradnike so imeli skoraj mesec dni uklenjene. Inteligente posebno stražijo s karabinerji, ki so najsurejši in skrajno fanatični. Ti bičajo ljudi s puškinim kopitom in jih dražijo z besedami, da bi izvabili od katerega le najmanjšo besedico nevolje proti Italiji, za kar bi sledila gotova kazen do dveh let ječe. Velika pristranost vlada v zasedenem ozemlju glede razdeljevanja živil. Razdeljujejo vse potrebščine tako, da dobijo Slovenci komaj eno tretjino, Italijani pa nad dve tretjini. Nobene oblasti ni, na katero bi se moglo ljudstvo obrniti radi nasilja in brezpravnih slučajev, ki so na dnevnem redu. Ljudstvo kriči po odpomoči. Ječe so vse prenamočene. In vendar ječ ne kontrolira nihče, nikomur niso Italijani odgovorni za svoja srednjeveška zverinstva. Kar počenjajo z ljudmi je strahovito. Enako postopajo z moškimi ko z ženskami.

Nemci uradno zavijajo.

Pred kratkim je ljubljanski dopisni urad priobčil podrobno poročilo o nasilstvih koroških Nemcev in o načinu, kako so se na Koroškem vršile volitve v nemško-avstrijsko narodno skupščino. Izvajanja tega poročila so bila oprta na uradno dognana dejstva. Tamkaj priobčene ugotovitve Nemcem ne dajo miru. Ker uvidevajo, da jih ni mogoče opovreči in jim vzeti veljavnost, jih z vso drznostjo kratkotomalo taje in obdolžujejo ljubljanski dopisni urad potvorljivosti in lažnosti. Ljubljanski dopisni urad je te ponovne poizkuse koroških in vobče avstrijskih Nemcev, oprati samega sebe in očrniti nas, z vso razločnostjo zavrnil v dveh, na uradne podatke oprtih in v svet poslanih objavah. Ugnani v zagato, se sedaj Nemci branijo z nastopno depešo, ki jo je dne

28. februarja v razširjanje dobil Dunajski korespondenčni urad in ki jo priobčujemo, ker jarko osvetljuje neprilike, v katerih se nahajajo koroški in avstrijski Nemci, ter njihov način bojevanja. Na Dunaju, dne 28. februarja izdana, očitveno uradno inspirirana depeša se glasi: »Ljubljanski oficijozni jugoslovanski dop. urad vztraja slej ko prej pri svojih izmišljotinah o grozovitostih, ki jih je baje nemško prebivalstvo Koroške prizadejalo tamošnjim Slovencem, in istotako pri svojih trditvah, da so Nemci boljševisistična nevarnost za slovensko ozemlje. Vidi se nepotrebno, še enkrat povrniti se k tem docela brezdomskaznim obdolžitvam. Važnejše in zanimivejše je oficijoznega dopisnega urada priznanje, da je bil izid glasovanja v zasedenih delih Koroške ugoden za Nemce. — (Opomba ljubljanskega dop. urada: Tako priznanje se ni izreklo nikjer in nikoli

Dolični stavek govori samo o tem, da so Nemci z neizrecnimi nasilstvi izvajali prisilno glasovanje v prid Nemški Avstriji, ali silno glasovanje v prid Nemški Avstriji, ali z drugimi besedami povedano, da so pozkušili izsiliti glasovanje, katerega izid bi bil v prid Nemški Avstriji.) Da pa izid, kakor pripominja Ljubljanski dop. urad, kar nič ne more izpremeniti na zgodovinskih in etnografskih pravicah Slovencev, katere jim bo priznala in oživitvorila pariška mirovna konferenca. Samoodločba potemtakem velja samo tam, kjer ustreza po plenu pohlepni narodnostnim državam, kjer pa bi se iz nje izcimili nezaželeni rezultati, tam se mora umekniti kakorimkoli drugačnim načelom. Toda Nemška Avstrija še vedno zaupa v svojo pravico in v svetost načel, ki jih je proglasila ententa sama.

100 milijonov za stradajoče v Evropi.

LDU Hamburg, 28. febr. (Č.T.U.) Ameriška brezzična brzojavka iz New Yorka: Predsednik Wilson je včeraj podpisal zakon o devolitvi 100 milijonov dolarjev v korist stradajočega prebivalstva Evrope. Vsota se bo dala Hooverju na razpolago, ki jo bo uporabil po najboljšem preudarku. Drugi teden se reši jadransko vprašanje.

Italijanska strahovlada v Dalmaciji.

Split, 27. feb. (L.K.U.) Dalmatinski dopisni urad poroča: Tukaj je stanje pod italijanskim režimom čim bolj nezno. Učitelja Pera Mataša stražijo karabinjerji. Seljake, ki nimajo legitimacij, zavrača straža k poveljništvu, kjer jim grozé z ostro kaznijo. Drva za kurjavo sekajo redovito na zemljiščih poedincev in vlačijo za seboj mlada stebelca preko izniklih sétév. Več mlada se na oranžah in livadah, zabranjajo čitanje jugoslovanskih novin s pretnjo streljanja in zažigajo liste na cenzuri, da preprečijo njih širjenje v narodu.

Iz pokrajine.

kr Zamorci v Dubrovniku. Sarajevski »Jugoslavije« poročajo iz Dubrovnika: Tu je zadnje dni nastopil hud mraz, burja brije in zmruže. Zamorski francoski vojaki se ob tem zelo slabo počutijo. Vsi drhte in si zakrivajo obraz. Mnogo je med njimi bolnih na pljučih in več jih je že umrlo. Po veri so pogani (fetišisti), mohamedanci in katoličani. Le-ti velikokrat prihajajo v naše cerkve, molijo rožni venec in se pobožno obnašajo. Sploh je vedenje zamorskih vojakov zelo lepo. Francozi jih hvalijo zbog njihove zvestobe in ubogljivosti.

kr Osepaice se širijo v Zadru in okolici.

kr Razpuščene dalmatinske občine. Italijanska oblast je razpustila dva nadaljna občinska zastopa v Dalmaciji: Nin in Pag.

kr Kuga med živino se je pojavila v Zadru in okolici. Bolezen je bila doslej ne-

znana in strahovito gospodari tako med govedo kakor med drobnico. Žival pogine v par dneh.

kr Mlekarški instruktor. Deželna vlada za Slovenijo je imenovala mlekarškega veččaka Antona Pevca državnim mlekarškim inštruktorjem v IX. čin. razredu ter ga dodelila oddelku za kmetijstvo.

kr Zaprli so v Zagrebu odvetnika dr. Šafarja. Nanj se je bil obrnil neki Madjar, da bi posredoval pri policiji, da bi smel iz Zagreba odpeljati več vagonov blaga, ki so mu ga bili na zagrebškem kolodvoru zaprli. Dr. Šafan je posredovanje fingiral in zahteval nato 20.000 K, ki da jih zahteva policija kot jamstvo. To vsoto je prejel in jo obdržal zase.

kr Boj za cenejše ribe v Splitu. 21. t. m. je bila ribja tržnica v Splitu polna rib, a vendar so prodajali ribe po 26 do 36 K kilogram. Revnejše ljudstvo je bilo ogorčeno; izpraznilo je tržnico in pustilo v njej ribiče same z ribami. Ribiči so zagrozili, da bodo ribe prodali drugam, nakar so jih v tržnico zaklenili. Čez pol ure so se ribiči udali in prodajali ribe polovico cenejše. No, naslednji dan so se ribiči maščevali in niso prinesli nobenih rib.

kr Žveplo. Splitski »Jadrani« poroča: Zadoje dni je došlo veliko italijanskega žvepla, kateremu je cena znatno padla. Priporočamo prebivalstvu, da ne nasede oderuhom. Računa se, da bo cena žvepla približno 350 K kvintal.

kr Mestno mlekarstvo namerava osnovati zagrebška mestna občina na »Kajzerici«. Tu bi dobival mleko mestni otroški ambulatorij ter mestne bolnišnice. Potrebna gospodarska poslopja bodo v par mesecih dograjena.

kr Slovensko obrtno društvo bo začelo izdajati v najkrajšem času svoj strokovni list »Obrtni vestnik«, ki bo prinašal najnovejše stvari na polju obrti. List bo zastopal interese slovenskih obrtnikov in bo strogo strokoven, nepolitičen list. Vsi obrtniki, ki jim je ležeče na tem, da se obrtništvo povzpne na višek razvoja, naj gmočno podpirajo list. Ravnotako naj prispeva vsak k listu s članki in vprašanji. Trgovci, obrtniki in podjetja se opozarjajo na ta list. Vsi dopisi, pošiljatve in vprašanja naslove se naj na »Slovenske obrtno društvo« v Ljubljani, Dunajska cesta 20.

Iz Ljubljane.

I državna podpora prijavljenim brezposelnim se izplačuje vsak petek onim z začetnimi črkami A do M in vsako soboto od N do Z, vsakokrat od 9. do 11. ure popoldne na magistratu (bivša mestna posredovalnica za delo in stanovanje).

I V Ljubljani ni stanovanj. Človek pride v Ljubljano, mora stanovati v Ljubljani, v prešnjem kraju ima stanovanje že odpovedano, tu pa ni mogoče dobiti stanovanja. Gre od tega do onega, nihče ne ve ničesar, vsak skomiga z rameni, vé svetovati in stvar je končana. Z neumnim svetom si mož ne more pomagati, pa če ga da tudi kaka posredovalnica. Pri nas pa imamo še vedno mnogo praznih prostorov, nekatere male družine ogromna stanovanja, ljudje pa, ki ne spadajo v Jugoslavijo,

še vedno niso šli tja, kamor spadajo — namreč v Nemško Avstrijo ali drugam. Dobro bi bilo, ogledati naše stanovanjske razmere malo natančneje.

I Političnim preganjencem. Ustanovi zbor »Društva političnih preganjancev« bo v nedeljo, dne 9. marca t. l. v Ljubljani ob 2. popoldne v veliki dvorani Mestnega doma. Dnevni red: 1. Poročilo pripravljalnega odbora. 2. Čitanje in odobrenje pravil. 3. Volitev odbora in 4. Slučajnosti. — Vabimo politične preganjance, da pristopijo organizaciji in se udeležijo ustanovnega običnega zbora, v največjem številu. Začasni odobr. obenem naznanja, da ne sprejema več odškodninskih prijav, zato, ker je tozadevno delo pri vladi zaključeno.

I »Planinsko cvetje« je šlo preko Ljudskega odra v nedeljo in v četrtek tudi. Saj je vseeno, kdo ga je igral, glavno je to, da smo navajeni, in da smemo pričakovati, da vidimo na Ljudskem odru vedno kaj takega, da nas zadovolji z obeh strani: igra sama in igranje. Tega to pot nismo doživeli. Igra je publi in če bi Jurčka ne bilo, ki je pridno koketiral z občinstvom, bi zaspali. Vendar pa ne smemo prezreti dobre volje igralcev, ki so podali, vsaj nekateri, kar se je dalo podati. Pri izbiro igor je treba včasih vsaj toliko, če ne več pozornosti, kot pri režiji. Sicer se prav lahko zgodi, da dobimo cirkus — mesto umetnosti.

I Repertoar Narodnega gledališča. — Dramsko gledališče. V petek 28. t. m. ob pol 8. uri zvečer (Voznik Henšel« za abonement A. Gostuje Ignacij Borštnik. — V soboto 1. in v nedeljo 2. marca gostuje dramsko gledališče v Celju, kjer se v soboto predvaja Cankarjev »Jakob Ruda«, v nedeljo zvečer pa Nučičev »Svet«. V dramskem gledališču igrajo ta čas slepi vojaki v prid ljubljanskega oddelka oslepelih vojakov. Predstave se vrše v soboto zvečer ob pol 8. in v nedeljo popoldne ob 3. uri. — V ponedeljek 3. marca ob pol 8. uri zvečer se ponovi dijaška predstava »Veseli dan« ali »Matiček se ženi« izven abonementa. — V torek 4. marca ob 3. popoldne »... ulica št. 15« izven abonementa. — Operno gledališče. V petek 28. t. m. ostane gledališče zaprto. — V soboto 1. marca opra »Manon« za abonement C ob pol 8. uri zvečer. — V nedeljo 2. marca zvečer ob pol 8. uri opera »Prodana nevesta« izven abonementa. — V ponedeljek 3. marca ostane gledališče zaprto. — V torek dne 4. marca prvokrat v sezoni Giacomo Puccinija opera »Bohème« izven abonementa. Spred. dobrodelne predstave na korist tukajšnjega oddelka oslepelih vojakov je sledeči: I. del: »Poštna skrivnost ali začarano pismo«. II. del: Koncert. Izvaja pevski zbor »Glasbene Matice« pod vodstvom koncertnega mojstra g. Mateja Hubada. III. del: »Vse naše«. Burka v enem dejanju.

I Saag, ki je zapadel sinoči, je zakrivil, da nismo mogli danes dobiti iz Zagreba in Belgrada najnovejših vesti.

Širite. »Večerni list«

Politična kronika.

p Slovani rojeni demokrati. Zadrška »Hrvatska Kruna« spominja na besede, katere je leta 1861. napisal kot predgovor italijanskemu prevodu razprave Josipa Bodjanskega »O slovanski narodni pesmi«, ki je navedenega leta izšel v Zadru, dubrovniški pisatelj Orsat Pučić. Tu govori o demokratičnem duhu, ki od nekdanj preveva Slovanstvo in vse njegove javne uredbe ter pravi na nekem mestu: »Vidi se torej, kako velik delež morajo imeti Slovani na demokratičnem preustroju Evrope, do katerega mora spričo poloma starega reda siloma priti, in kako važno je, da poznamo njihove ustanove. Mnogi so že izrekli mnenje, da so načela slovanskega življenja popolnoma nasprotna nasilni in absolutistični obliki, ki jo je nadel Evropi bojeviti in skoraj izključno germanski srednj vek, namesto da bi se naslonil na združevanje in volitev.« Nato navaja demokratične oblike novgorodske, pskovske in dubrovniške republike ter uredbo Črne gore in poljske republike na podlagi plemen. O Srbiji pravi: »Tudi danes v Srbiji vrhovna oblast ne temelji v izvoljenem knezu, marveč v skupščini, ki ga ne-le voli in odstavlja, ampak ki tudi vedno nadzoruje upravo.« Končno pravi Pučić: »Taka in podobna premišljevanja so dovedla marsikoga do tega, da je rekel, da mora slovansko pravo, ki leži kot podlaga v teh pojavih, nadomestiti rimsko in germansko pravo, ki sta doslej edina vladala v Evropi...« Nova demokratična doba je torej naša, slovenska doba. Boddimo je vredni!

p Protí notranjemu sovražniku — Radičevcem in Frankovcem — zahteva odločnih odredb »Riječ SHS«. Ne sme se dopustiti, da bi v teh dneh kdorkoli kršil narodno disciplino in podiral, kar je celi narod s složnim naporom zgradili.

ž »Kolo Srbskih Sester« — žensko dobrodelno društvo v Belgradu — je sklenilo na svojem zborovanju 1. t. m., da ustanovi dom za invalide s strokovno obrtno šolo. Dom se v kratkem otvori v »Domu stark«.

p Radičeva stranka je odklonila sodelovanje v državnem veču in vrnila poverilnice za svoje delegate. Dva dni prej je bila še drugega mnenja in je izvolila svoje delegate.

p Politično sleparstvo. Koroški vse-nemci, ki so vedno goreli za Nemčijo in tudi sedaj hočejo biti združeni z njo, slepe slovensko prebivalstvo z geslom: »Koroško Korošcem!« Tako sedaj zopet pisari »Kärntner Tagblatt« od dne 26. febra v uredniški prilogi: Če primerjamo Svico s Koroško, vidimo, da je vez, ki veže Korošce, še trdnjša, ker sega njihovo skupno življenje več nego 1000 let nazaj ter so njihove plemenske razlike v teku tega časa polagoma izginile. Ko so narodno-slovenski krogi skušali utemeljiti svoje zahteve s starimi, večinoma dvomljivimi pravicami, so morali poseči nazaj v osmo stoletje. Toda Korošci se s tem ne dajo preslepiti, marveč so že večkrat imeli priliko pokazati, da so tako Nemci kakor Slovenci predvsem koroški patrioti.

Jugoslovanski mornarji v revoluciji.

(Poročilo predsednika revolucionarjev, Ivana Tkalčevića, v Šibeniku.)

(Dalje.)

Nadaljnje delo revolucionarne organizacije. — Zveze z našimi somišljeniki v Zagrebu, Pragi, na Dunaju in drugod.

Po tem neorganiziranem in neuspelem uporu v Boki Kotorski je postalo delo naše organizacije vse težje, ljudje so se bali, da jih doleti, kar one v Boki Kotorski. Mi sami smo se uverili, da revolucionarna akcija poedincev nima zmisla in da ne bo nikdar dovedla do cilja in zato smo se odločili, da stopimo v zvezo s somišljeniki v drugih mestih. Ker pa je za revolucionarno delo treba predvsem denarja in sredstev, smo najprej poiskali denarne pomoči pri srbsko-pravoslavnem župniku v Šibeniku. Razložili smo mu stvar, ali na naše veliko iznenadenje in žalost nam je v sporazumu s svojimi tovariši, misleč, da smo špijoni, to prošnjo odbil. Iz težke neprilike sta nas rešila in priskočila na pomoč dva brata Zica, podjetnika v Splitu, rodom iz otoka Krka, ki sta nam dala 2500 K za nadaljno revolucionarno delo. Takoj na prihodnjem sestanku smo sklenili, da gre eden izmed nas v Zagreb in na Dunaj in da potom dr. Drinkovića ali dr. Korošca stopimo v zvezo s somišljeniki in položimo temelj splošni organizaciji. Za to misijo sem bil enoglasno izbran za delegata. Takoj prihodnji dan sem se napotil preko Reke v Zagreb, a po nesrečnem slučaju nisem dobil v roke pisma starega boritelja Pavla Roce iz Vodice, ki bi mi moralo služiti kot legitimacija in priporočilo za dr. Drinkovića. Po kratkem bivanju na Sušaku in po razgovorih s Peroslavom Ljubićem, urednikom »Primorskih Novin«, sem prispel v Zagreb. Najprej sem poiskal dr. Mate Drinkovića. Moj prvi sestanek z njim je bil prav tragikomičen. Jasno je, da dr. Drinković ni mogel imeti zaupanja v uniformirano neznano osebo. No, po dvadnevem igranju mačke z mišjo in mojega zagotovila, da pride jutri ekspres priporočeno pismo Pavla Roce kot priporočilo, sem končno pridobil njegovo zaupanje in pričela sva se razgovarjati o skupnem delu. Drugo jutro je v resnici došlo pismo Pavla Roce. Bila je to zasluga Delbreppe, ki ga je cenzuriral, in Mileta, ki ga je na neki poseben način odposlal. Prihodnji dan, ko sem dr. Drinkoviću izročil to pismo, sva sklenila, da ne potujem več dalje, ampak da se vrnem nazaj v Šibenik in tam nadaljujem s svojimi ljudmi pričetno delo, a da bom navodila in potrební denar za organizacijsko delo dobil naknadno potom kurirja. Ko sem se povrnil v Šibenik, sem o vsem tem poročal odboru in z upanjem v to novo zvezo smo sklenili energično nadaljevati delo in agitirati potom razpečevanja listev in tajnih sestankov, kar nam je vse dobro uspevalo.

Zarota v Trstu.

Med neprestanim iskanjem zveze s Puljem in Boko Kotorsko se je dogodila v maju 1918 nova zarota v Trstu. Na torpe-

doVKi št. 80 so jugoslovanski mornarji pod vodstvom nekega Dalmatinca skovali nov upor in sklenili, da pobijejo na torpedovki vse častnike in z njo zbeže v Italijo. Toda zarota je bila odkrita, dve vodji te zarote v Pulju ustreljeni, a ostali obsojeni v ječo od 1 do 10 let.

Stroge odredbe. — Težkoče zveze s Puljem in Boko.

Beg torpedovke št. 11 iz Šibenika v Italijo, pobuna v Boki Kotorski, zarota na torpedovki št. 80 v Trstu ter razna demonstrativna gibanja mornarjev in delavcev v Puljskem arzenalu, ki so vsi stremili propasti Avstro-Ogrske, so izzvali težko kontrolo avstro-ogrškega aparata. Tako je bil vsak stik in vsaka zveza z revolucionarnimi elementi v Pulju, Boki in drugod, da se izvede skupni načrt za revolucijo, silno otežkočena, ker so vsi ukrepi izzvali protiodredbe in pozornost oblasti.

Sklep za odstranitev admirala Hortya.

Admiral Njegovan ni polagal velike važnosti na take posamezne znake, ali ko je bil imenovan admiralom Horty, Mažar, so bili od strani oblasti podvzeti vsi koraki opreznosti. Zato se sredi julija sklenili jugoslovanski mornarji na torpedovki št. 72 na predlog Ante Cvitana iz Zatonu v Dalmaciji, da se ima tedanji poveljnik mornarice, admiral Horty ubiti in pri njegovem pogrebu vzdigniti revolucijo v Pulju. Radi premeščanja in odstranitve vseh nezaupljivih elementov v mornarici, je ostal ta sklep brez uspeha. Admiral Horty je dal odstraniti vse starejše letnike, večinoma Slovane iz mornarice in trdnjav, a takozvani pomorski bataljonom so bile vzete puške in municija. To postopanje je mornarje še bolj vzružalo in razpali- lo, ki so komaj čakali, da čimprej obračunajo z avstrijskimi tirani in svojimi narodnimi nasprotniki.

Koncem julija sem odposlal Deltreppa v Pulj, da pride v zvezo z revolucionarnimi odbori jugoslovanskih mornarjev v Pulju, ali pri vsem trudu mu ni uspelo upostaviti to zvezo, kljub temu, da je znal, da je več revolucionarnih skupin, ki delajo na tem polju. Ker so med tem časom krožili razni politični in strateški rezervati, mi ni bilo mogoče, da pridem do vseh, zato sem se odločil, da vpelem v revolucionarno organizacijo enega častnika. Po kratkem času sem zaprisegel dobrega domoljuba in smrtinega sovražnika Nemcev in Mažarov, pomorskega kapitana Martina Kovčevića iz Bakra. Z njim sem skupno pregledal vse rezervate in kontroliral na otokih položaje min.

Dogovori z revolucionarnim zaupnikom za Dalmacijo dr. Prvoslavom Grisoženom.

Do tega časa nisimo dobili še nikake direktive iz Zagreba, a pri potovanju dr. Drinkovića preko Splita mi ni bilo mogoče, da bi prišel z njim v dotiko. Ta je dolo-

šil kot revolucionarnega zaupnika za Dalmacijo dr. Prvislava Grisogona, s katerim smo se nekolikokrat sestali v Šibeniku. Z njim sem tudi pri njegovem odhodu v Zagreb razpravljaj in energično zahteval, da se v Zagrebu ustanovi vojno-tehnični odbor, ki bi moral izdelati načrt za splošno revolucijo. Temu odboru bi moral pošiljati točna poročila o stanju mornarice. Tej moji zahtevi niso ugodili. Zahtevali so le od nas, da dobimo zvezo z revolucionarci v Pulju. Da ugodim tej želji, sem poslal ponovno člana organizacije Petretiča v Pulj.

Dogovori z dr. Stepanekom in Rudolfom Giunio, priprave ter njih u beg v Italijo.

Kmalu po vrnitvi Petretiča iz Pulja mi javi Deltreppo, da se v Šibeniku pri njem nahaja njegov bivši šef avstro-ogrjskega konzulata v Nemčiji, vice-konzal dr. Stepanek (Ceh) in da želi z menoj govoriti. Isti večer smo se sešli v hiši Deltreppa in Stepanek nam na kratko oriše politični položaj in izjavi, da je skrajni čas, da imam vse pripravljeno za splošno revolucijo. On sam je prišel z g. Rudolfom Giunio v Dalmacijo, da ubeži preko Adrije z nalogo, da prinese važne spise za ev-tento in tam uredi vse potrebno za revolucijo. Stepanek poroča, da čaka že dlje časa na otoku Hvaru na podvodnik, ki bi ga morala ententa po dogovoru že poslati. Ko sem izprevidel, da je prihod podvodnika na omenjeno mesto iz strateškega vidika pomorskega stališča nemogoč, sem povedal Stepaneku, da ne bo na ta način nikoli mogel zbežati v Italijo. Prihodnji dan je odpotoval dr. Stepanek v Split, da se pogovori z Giunio, kaj mu je početi. Po treh dneh sem bil pozvan na dogovor v Split. Na sestanek so prišli člani organizacije Mileta, dr. Prvislav Grisogon, dr. Stepanek, Giunio in jaz. Potem, ko sta se ta dva po mojem razlaganju uverila, da je revolucionarna organizacija na črstem te-revlu, sta me zaprosila, ker je bilo njima nemogoče utesi v Italijo, naj jih jaz na kak varen način spravim preko morja.

Sestavil sem takoj načrt za beg v

Italijo in to na štiri načine: 1. S torpedovko, 2. s hidroplanom, 3. z motornim čolnom in 4. z ribiško ladjo. Na račun tega mi je dal dr. Stepanek za delo 5000 K. Nato smo se dogovorili za drugi sestanek za 14 dni, a Stepanek in Giunio sta odpotovala na Hvar, da čakata na ententni podvodnik, dokler se jaz in Mileta ne vrnemo v Šibenik in sklenemo premišljeno način, kako bi najlažje omogočil Stepaneku in Giunio beg v Italijo.

Priti do zveze z revolucionarnimi mornarji v Pulju je bil moj glavni cilj. Zopet sem odposlal Petretiča v Pulj, da pregleda stanje in poizkusi priti s kom v dotiko. Petretič se je vrnil in iz njegovega poročila smo mogli ugotoviti, da vsa mornarica in tudi arsenal v Pulju tli pod revolucionarno agitacijo in propagando. Zveze s tamošnjo centralo nismo mogli dobiti, ali Petretič je pustil nekim mornarjem navodila in metode naše revolucionarne organizacije, po kateri naj se Pulj ravna. Naša revolucionarna organizacija v Šibeniku je zato napredovala in se okrepila, da nam ni bilo treba več iskati in organizirati ljudi, pač pa smo imeli polne roke dela, da mišc revolucionarnih mornarjev držimo na vajetih, da ne pride do izgredov, ki bi nam več škodili kot koristili.

Ko sta dr. Stepanek in Rudolf Giunio vrnila z otoka Hvara, pozvala sta me zopet v Split, da določim načrt, kako naj onadva ubežita v Italijo. Kljub temu, da je ena torpedovka pod vodstvom pomorskega praporščaka Ive Prodana bila pripravljena, da prepelje to dvojico v Italijo, sem vendar odstopil od te namere, ker sem se bal, da bi po njunem odhodu premestili torpedovke iz Šibenika in tako izmenili vse moštvo. Beg z motornim čolnom ni bil pripraven, ker je bilo težko dobiti motor, ker so bili vsi rekvirirani, a montiranje motorja, katerega smo imeli, bi zahtevalo preveč truda in izgube časa. Zaradi tega sem se odločil, da Stepaneku in Giunio omogočim beg v Italijo z ribiško ladjo, ki bi odšla iz Visa pod pretvezo ribarjenja in tako vtekla v Italijo.

(Dalje.)

je odšel Habič nekam, kam, to so vedeli samo nekateri...

K. peknik Ravnik je nervozno sedel v orkestru in gledal na uro. Zmajeval je z glavo in čakal na glas zvonca.

Vendar!

Ob trideset na 8. je rekel nekdo na odru »aufe, in zastor je švignil v zrak... Povhe pieza čez zid, brca na fraku se mu je sijajno poznala in prav tiho in oprezno hiti po sicih nicaah gledat, če je vse v redu. Godba spremnja melodram. Celestin se priigra v ospredje in takrat je postal njegov obraz naravnost tragičen. Hitro pogledam na list, če ni Mamzell Nitouche morda drama, toda ker sem slišal poskočno godbo in bral, da je opereta, se nisem mogel razlagati tragike na Povhetovem obrazu...

Takrat zapazim, da je Povhe zapičil svoj obupni pogled v suflersko Kolibico in takoj sem pravilno ocenil položaj — suflerke ni. Če bi to vedeli preje igralci, nihče bi ne maral nastopiti. Tako pa, — plavaj!

Ko bi napisal vse po pravici, kar je Povhe govoril in robantil, ko je odigral prvi prizor, bi se mu najbrže slabo godilo. Ker nisem posebno korajžen, rajši molčim o tem.

Ko je Danilo kot major epazil praznoto v »tutici« za reševanje potaplajočih se, je pobledel, a junaško prebolel udarec.

In predstava je vendarle št. Prvotni strah je izgubil, in ko sta Skalska in Povhe odpela svoj »Miau-miau«, se je plavalo naprej, kakor je pač kdo znal, eni po marnarsko, drugi po žabji lid. lid. lid.

Selo v tretjem dejanju so staknili nekje suflerko iz drame in jo z velikim veseljem in primerno častjo inštalirali za ta večer v operetni suflerski stolček.

Ta to »Mamzell Nitouche« ima na našem odru zelo bureno življenje. Vedno se ji kaj primeri.

Da ne pozabim!

Kaj se je Juvanovi pripetilo po primeri »Henschlav!« V tretjem dejanju je igrala res tako naturalistično, ko je ravnala z otrokom prav po mačekovski, da se je neka priprosta ženica na galeriji, ki je mislila, da je to, kar se godi na odru, resnica, glasno oglasila: »Naj no gre eden po policaja, da ne bo ta ženska otroka tako nečloveško pretepevala.« Tudi to se primeri! Ta naša publika! Skoro bi bilo bolje, da bi človek pisal izpred in ne izza kulis.

Jean Coq.

Zeleni kader.

O ustanovitvi tega kadra, ki si poslej ni znal ohraniti najboljšega imena, in v katerem so se zbirali vojaški begunci bivše avstro-ogrjske armade, piše v belgrajski »Pravdic« učitelj Bogohjub Pantič:

Prvi in največji organizator zelenega kadra je bil Srb Branko Divjak, ki je sam na svojo roko začel agitirati med vojaki. Polni dve leti je delal na tem v vedni smrtni nevarnosti, saj je oblast razpisala 10.000 K nagrade tistemu, ki ga ji spravi v roke živega ali mrtvega. Znal se je vedno rešiti iz vsakega položaja, dasi je včasih obkolil mesto, kjer se je nahajal, cel bata-

Izza kulis.

Mamzell Nitouche ima smolo. Pri premieri se je podrta kosarna na konja; zakaj je to storila, sem Vam že zadnjič povedal. In ko so te dni igrali to francosko opereto, so mislili vsi igralci, da bodo morali predstavo odpovedati. Bilo Vam je za odrom vrvenje in šepetanje, kakor bi pretela revolucija. Kamor si pogledal, povsod si slišal skrivnostna namigavanja in glave so se stikale naravnost v klopčič.

»Tihó! Nobene besedel! Če izvedo to naše prve moči, ne bomo nikogar spravili na oder, za nobeno ceno ne bodo hoteli »grati.« je šepetal inšpicijent.

»Jaz bom že tiho! Kar brez skrbi! Premislite, če bodo morali nocoj, ko je gledišče razprodano, odpovedati predstavo, bo imel konzorcij 4000 K škode. Jaz pa sem ravno prosila za povišanje gaže in gotovo ne bom uslišana,« ker bodo go-

spodje slabe volje. Jaz bom molčala.« Tako je žuborela mlada koristka, ki ima v vsaki peti igri ulogo desetih besedi.

Iz svoje garderobe je prišel Povhe-Celestin. Videl je gručo skrbnih obrazov in razburljivih rok, pristopil je k nji in rekel samozavestno: »No, mucke, kaj pa je, ali je spet kdo »štrike« narezal?«

Glasen smeh mu je odgovoril, da ni pogočil pravega in ubogi Povhe je odšel na drugo stran odra, nič hudega slušeč.

Ura je kazala že 10 minut čez pol osmo in Danilo je robantil: »Kakšen red pa je to, saj je že pol proč, pa še ne začnemola.«

Prav v kotu, za kupom kulis, pa sta vsa potna »sejala« režiser in inšpicijent položaj in trda odločnost se je začrtala na njunih obrazih. Sklep je bil storjen. S trdnimi, resnimi in prepričevalnimi koraki

ljon vojakov in žandarmerije. Bil je bladenokrvn in bistroumen, a razen tega je žuvalo nad njim tudi ljudstvo kakor nad punčico svojega očesa, in to ne samo v Srbiji, ampak tudi v Sremu, Slavoniji, Hrvatski, Bosni in Hercegovini in Vojvodini. Htel je vedno z ene fronte na drugo: z italijanske na rusko in obratno ter navoroval vojake na beg, jim dajal navodila in jim preskrbel takoimenovana »odprta povelja«, na kateri način je pobegnilo približno 150.000 vojakov.

Meseca julija 1. l. je prišel obiskat svojega prijatelja, ko so nenadoma pojavili za njim trije orožniki. Da ne bi delal prijatelju neprilik, je šel Divjak venkaj z namenom, da bi se izročil na milost in nemilost. Eden orožnikov je pa takoj streljal nanj in ga zadal v prsi. Mislil, da je mrtev, so si orožniki takoj razdelili gotovino — 2800 K —, ki jo je imel Divjak pri sebi in ga pustili na mestu. Tu je ležal brez pomoči od 9. ure zjutraj do 5. ure popoldne, ko so prišli ponj in ga prenesli v bolnico v Stari Pazovi. Enajsti dan je iz bolnice pobegnil, dočim je zdravnik bil mnenja, da Divjak svoje rane sploh ne bo prebolel. Poslej pač ni mogel več delovati, ker je bil slab, a ubežništvo je bilo že tako razširjeno, da se je ob sebi nadaljevalo. Zato se more reči, da ima za razpad bivše avstro-ogrske vojske Branko Divjak zelo veliko zaslugo.

Zena.

Z Dobrotvorna zadruga Jugoslovank v Sarajevu. 13. feb. se je na občnem zboru v Sarajevu razšlo »Društvo gospej« in izročilo vse svoje imetje in delokrog novooenovani »Dobrotvorni zadrugi Jugoslovank«, ki bo nemudoma oživele socialno delo prejšnjega društva, posebno ljudsko kuhinjo, ki je morala začasa vojske prenehati.

Po svetu.

s Brat atentatorja na Clemenceaua, ki je sedemnajstletni mladenič, plavolas, modrook in blag in je povsem mirno poslušal vest o atentatu, ki so mu jo javili, ko se je vrnil domov, je izjavil sedeče: »To bo težak udarec za starše! Kolikokrat so obsodili njegove pretirane nazore. Kolikokrat se je prepiral z očetom radi vojne in vlade. Vem, da je zahajal Emil v anarhistična društva in posebno v uredništvo lista: »Ono, kar je treba reči«. Nisem ga spremil nikoli in ne vem, s katerim ljudmi je prišel v dotiko. Edino, kar morem reči, je to, da je bil on izvrsten brat in sin in da me ta vest zelo žalosti.

s Zdravniki. Tu pa tam se zgodi, da hoče ta ali oni znanec kakega zdravnika priti poceni do zdravniške preiskave. V družbi zdravnika Frerichslichsterja se je nekoč nahajala dama, ki je zelo natančno opisala pojave svoje bolezni, ki jih je opazovala. Na koncu je vprašala zdravnika, kaj je treba storiti. »K dobremu zdravniku pojte.« je slovel kratek odgovor. — Drug slučaj se je zgodil na ulici. Prijatelj

je stopil k njemu in v jasnih besedah opisoval svoj položaj. Zdravnik je poslušal, kimal in dejal nazadnje: »Slecite se, da vas preiščem.« Seveda tega na cesti ni storil. — Nekemu bolniškemu zdravaiku pa je dokazovala neka dama na dolgo in široko, da ve za izvrstno sredstvo proti glavobolu. Zdravniku je opisala to učinkujoče sredstvo tako živo, da je postal zdravnik radoveden in je vprašal, kakšno je to sredstvo. »Kislo zelje treba navezati na čelo,« je bil odgovor. »Seveda, če daste še meseno klobaso po vrhu,« je dejal zdravnik v zabavo vseh navzočih.

s Policijski ravnatelj — Heinejev življenjepis. Tega nemški pesnik Heine gotovo ni nikoli mislil, da bo sedaj kak policijski ravnatelj pisal njegov življenjepis. Čas vse prinese. Zdaj v kratkem bo izšla študija o Heineju, ki jo je spisal policijski ravnatelj v Frankfurtu Herman Wendel, ki je bil prej socialistični poslanec, pisec člankov, zgodovinar, poznavalec balkanske politike, pesnik. Že pred dolgim časom je bil spisal življenjepis pesnika Heineja, ki ga med vojsko zaradi cenzure ni mogel izdati.

s Dijamanti. Povpraševanje po dijamantih je zelo veliko. Danes je za 500 milijonov dijamantov manj, kot bi se jih lahko prodalo. Ko je izbruhnila vojska, so dijamantni rudniki v Afriki počivali skozi 18 mesecev; zato je tako pomanjkanje tega dragocenega blaga. Poleg tega pa hočejo imeti dijamante vsi, ki so v vojski oboževali.

s Car živi. Po Ruskem se širijo med ljudstvom vesti, da car še živi, in sicer da so ga bili prepeljali iz Jekaterineburga v Moskvo, kjer so ga skrivali v Kremlo. Carica je bila prepeljana s svojimi otroci v samostan Trojsko-Sergievski, štirideset milj od Moskve. Car da je prišel preoblečen v trgovca v Moskvo. V Rusiji kroži govorica, da bo Trocki postavil carja na tron, kakor hitro bo uničil meščanstvo.

s Stavka natakarijev v Londonu. Danes stavka vse po vrsti. Zakaj ne bi tudi natakariji, ki so ljudje, ko vsakdo drugi in rabijo izboljšanja tudi oni. Londonski gostilničarji so piršli res v grozno zadrego, ko so jim odpovedale natakarske moči. Kaj bi se bilo zgodilo z njih obrtjo, če ne bi si bili znali spomagati, se ne ve. To je gotovo, da so se izmazali na odločen angleški način. Za natakarije in natakariice je »avanziral« vse v hiši, kar leze in gre. Vratarji in hlapci, sobarice in kuharice so se pričele sukati okrog gostov. Veliki restavracije ob Piccadilly-Cirkusu pa si je znal pomagati še drugače. Najel je za natakariice vse zborne pevke iz varijetajnih gledališč »Hippodrom« in »Apollo« in ni dvoma, da bodo lepe pevke, ki so že preje v nemale srca obiskovalcev gledališč, zdaj še večja privlačna sila restavracije in huda konkurenca za ostale natakariice. Si pač znajo pomagati!

s Mažari in povzročitelji vojske. Mažari bodo pozvali na odgovor vse osebe, ki so povzročile in podaljšale vojsko oziroma vse one, ki so nevarni za ljudsko republiko. Sestavil se bo poseben zakon v ta namen. Pod policijskim nadzorstvom je že mnogo oseb, ki so obdolžene, da so krive

delovanja proti republikli. Bivšega ministra narodne brambe in bivšega ministra trgovine, barona Szurmaya in barona Szetereny so zaprli oziroma internirali baje v nekem samostanu v županiji Zala, kjer ju bo stražilo primerno število redarjev. Ministra se bosta svobodno gibala po samostanu.

s Razbojaiski napad. V Zagrebu je prišel v urad za deželno skrbstvo parkrat sumljiv neznanec, ki se je vselej odstranil in počakal trenutka, da je bila blagajničarka sama v sobi. Plačal je nekaj z bankovcem za 1000 kron. Ko mu je pa gospodična denar menjala, jo je udaril po glavi, zlil nanjo solno raztopino, zgrabil 34.000 kron denarja in zbežal. Deklico so prepeljali v bolnišnico, za zločincem pa so uvedli progon, ki pa dosedaj še ni imel uspeha, četudi so preobrneli vse kavarne in igralnice; pač pa so našli pri tem mnogo hazardnih igralcev, ki se bodo morali zagovarjati, poleg tega da jim je policija pobrala 4000 kron. V igralnicah so bili tudi mladiči, ki jim tiče še šolska knjiga in ne karte.

s Poljska zastava za Wilsona. Člani poljske kolonije v Bruselju so sklenili, da bodo ob priliki Wilsonovega obiska v glavnem mestu, darovali temu velikemu glasniku miru zastavo v poljskih barvah.

s Kaj delajo v Londonu? Že naprej smo prorokovali, da se bodo po končani vojski ljudje mnogo ženili. In če se ta rek kje uresničuje, se uresničuje na Angleškem, kjer se sedaj silno mnogo ženijo, posebno mladi ljudje, ki so mnogo pretrpeli po strelskih jarkih, in žele mirnega in ugodnejšega življenja. Mnoge veselice in plesi v mestu se vrše večinoma zato, da se mladi ljudje spoznajo med seboj, in kot »Daily Mail« piše, je čudno, kako naglo se mlada srca vnamejo, in je vprašanje, če bo ta ljubezen tudi trajna. Na en dan se je vršilo v Londonu nad tisoč porok, nekatera aristokratska ženitovanja so se vršila z velikim sijajem. Vse v nasprotstvu s skromnostjo prejšnjih let. Posebno sijajno je bilo ženitovanje stolnika Clair Morford, kaerega nevesta je iz najodličnejših londonskih družin, tako da se je udeležila ženitovanja polovica dvora in najvišja aristokracija. — V Londonu je vzbudil pozornost tudi neki 14letni deček Osborne, ki je proti povelju utekel na fronto dvakrat, se hrabro bil, postal oficir in poveljnik stolnije. Ob koncu vojske je padel na bojišču. Priredili so za njim veliko žalno svečanost, sam kralj je poslal njegovemu očetu sožalje. — Glavni organist westminsterske opatiije Friderik Bridger, ki je povzdignil orglarsko umetnost do visoke stopnje in izšolal mnogo organistov, je stopil v zaslužen pokoj.

s 10.000 vagonov tobaka. V Macedoniji imamo 10.000 vagonov tobaka, ki se pa ne more prepeljati vsled razrušenih železniških zvez v notranost države, da bi se pripravil za promet. Finančno ministstvo v Beogradu skuša, da bi ta tobak kmalu prepeljalo v tobačne tovarne, da bi ga te brzo pripravile za prodajo. Ko se to zgodi, bomo dobro preskrbljeni s tobakom in mislili bomo lahko tudi na eventualen izvoz.

Krvnikova vrh.

Roman. Spisal Aleksander Petčič.

(Dalje.)

»Ha,« sem zavpil. »Vsi grobovi so odprt, samo tvoj ne, Roza! Vsa trupla sveta vidim, samo tvojega ne, Roza! ... Kod se mudiš? Čemu ne prideš? Še enkrat te moram videti, ti iztrgana korenina mojega srca! Še enkrat se morava videti. In ti se ne prikažeš? Ne prideš iz svojega groba? ... Dobro, tedaj grem jaz k tebi!«

Blazna misel mi je šinila v glavo.

Planil sem k koči grobarja, ki je stala na sredi pokopališča, in potrkal na okno.

»Kdo je?« je vprašal znotraj nekdo.

»Odpril« sem dejal.

»Toda, kdo je?«

»Odpril vendar!«

»Čemu?«

»Odpril, če ne ti zažgem kočo nad glavino in te umorim. Odpril!«

»O joj, morilci ... razbojniki ...«

»Tiho, ne kričaj ... nisem razbojnik pridi iz hiše in videl boš, da nisem razbojnik. Pojdi iz kočice, dobri mož, prosim te, zaklinjam te, bodi usmiljen!«

Moj prošnji glas je grobarja omečil, zakaj prišel je iz kočice.

»Kdo ste vendar?« je vprašal, ko je odprl vrata. »Kaj iščete todi tako pozno? Kaj hočete od mene?«

»Kaj da hočem? ... Kaj se je zgodilo? Da, res, daj mi lopato, daj mi motiko ...«

»Čemu?«

»Ne vprašaj, daj mi če mi ne daš, te ustrelim ... nabito pištolo imam s seboj.«

»Ha, torej ste vendarle razbojnik ...«

»Ne, ni res, nisem razbojnik, tudi nimam nabite puške s seboj, samo ostrašiti sem vas hotel. Toda jaz sem blazen. poglej me v oči, človek, in spoznal boš, da sem blazen in blazneži imajo silovite moči ... zato mi daj motiko in lopato! ...«

»Iz strahu — ali zakaj? — mi je dal, česar sem ga prosil.«

»Dobro, hvala ti! Toda, čakaj, daj mi ključ od vrat.«

»Ključ od moje kočice? Čemu?«

»Da te bom zaklenil!«

»In zakaj?«

»Da ne boš mogel uteči. Daj mi ključ, če ti rečem. Tako. Zdaj pojdi v kočico, da zaklenem za teboj. Ne boj se, vse ti prinesem nazaj. Toda do tedaj bodi miren, ne zganj se; ker če slišim en sam tvoj glas, da kličeš na pomoč, bom prišel in ti z lopato razbil glavo in bom zakopal mojih deset prstov v tvoje srce.«

Zaklenil sem za grobarjem kočo in bežal proč in začel kopati — Rozin grob.

Kopal sem in kopal.

Znoj mi je tekel s čela.

Končno sem prišel do dna groba.

Oprl sem lopato na pokrov krste.

Mesec je stal vrhu neba in sijal skraj tako svetlo ko solnce.

Odprl sem pokrov krste ... mesec je obil s svojimi žarkimi obličje Rozino ... zagledal sem jo ... in ... in pal s krikom nezavesten nad mrtvo v krsto ...

Ne vem, koliko časa sem bil ostal nezavesten.

Ko sem se zavedel, sem trenutno pokril krsto s pokrovom. Nisem se upal več po-

gledati jo; o, ta nekoč tako lepi obraz — kako grozno je bil spremenjen; mesto belega čela, ki je bilo belo ko pene vodopada, mesto lice, ki so bile rdeče, da jih je hotel veter odpihniti, misleč, da so rožni lističi, mesto onega diha, ki je bil arabske dišave ... mesto vsega tega ... kaj sem videl in kaj ... o! ...

Nekaj dni pri ribah v reki in nekaj dni pri črvih v zemlji in vse lepote je konec.

Splezal sem iz groba in ga zasul znova. — Ob vsaki grudi, ki sem jo vrgel v grob, mi je bilo, ko bi me kdo z ogromnim kladivom udaril po prsih. Vreme je bilo mračno. Zavel je veter, sovražno besneč veter, črni oblaki so se podili, ko bi jezni trgovci gnali pred seboj trop črnih sužnjev.

Ko sem zasul grob in zapustil pokopališče, se je prikazala prva rdeča jutranja zarja na vzhodu.

Šel sem, kel, prišel sem že daleč, ko sem se spomnil, da sem hotel obiskati grob uboge Beti in še pri njem nisem bil.

12.

Ko sem tam zagledal Rozin obraz, je moje srce silno trpelo, pribito je bilo na križ, črna tema je bila krog njega kot na Golgati, ko je visel Bog na križu. Moja duša je umrla, toda moje telo je živelo dalje, da dobi svoje trpljenje.

In dobilo ga je. Trpelo je deset let.

Kakih deset let je bilo to!

Ali ste že videli leteti vojake skozi šibe? Dnevi teh desetih let niso bili nič drugega ko v dve vrsti postavljeni vojaki in jaz sem šel med vrstami do konca in bil tepen s šibami trpljenja. Ker nisem imel strehe, sem se potil v poletju, zmrzoval v zimi, v zimi in poletju sem stradal. Prodral sem svojo čedno obleko in si kupil ponošeno. Toda koj mi je pošel denar, beračiti me je bilo sram. Stradal sem znova in se sestradam oziral okrog, in ha! kaka sreča! ne daleč od mene je glodal pes neko stvar. Planil sem tja, pes se je prestrašil ... bežal proč in mi pustil svoj plen.

Mnogoteri ne vedo, kako dobro je to, glodati na cesti kost, ki je bila že enkrat ogledana.

Toda od te kosti nisem bil sit.

»Gospod,« sem dejal enemu izmed mlino idočih, »gospod! ...«

»No?« me je vprašal.

Molče sem stal poleg njega.

»Kaj hočete?« je vprašal.

»Nič, nič, gospod ...«

»Drugič imej za norca svojega očeta, ne mene ti lump!« je dejal jerno in šel dalje.

Ah, jaz nisem mogel izpregovoriti, da sem hotel vbojajme.

Končno sem se odločil. Šel sem v gostilno, kjer jih je več kosilo. Mladič, ki je jedel sir, sem dejal, če bi mi mogel dati kosček.

»Poberi se,« je dejal zaničljivo.

»Vsaj skorjice od kruha in sira,« sem dejal.

»Poberi se, pob, nesramni!« je vpil na me.

»Kam naj grem?« sem pomislil. »Nagovoriti hočem še tega prstožnega, morda bo imel usmiljenje z menoj.« Bil je to velik, močan in rdeč mož; sedel je na hodniku; jedel je mrzlo pečenko in pil vino in se je glasno smejal psu, ki je skočil za kosijo. Nisem hotel moliti gospoda pri zabavi, počakal sem, da me je zagledal.

»No? Kaj pa ta nepridiprav dela tu?« je vprašal, ko me je zagledal.

»Uboh sem in lačen,« sem dejal.

»Ej, ti potepin, kako se upaš beračiti, pa tako miad? Poberi se! Postani star in slep, zlomi si nogo ali roko, potem zopet pridi in prosil me!«

»Hvala!« sem dejal in se odstranil.

Zapustil sem mesto. Opotekal sem se, noge me niso več nesle; ni čuda, lakota je velika teža. Veter je močno pihal ... Ko sem prišel iz mesta, mi je snel klobuk in ga nesel v vodo — v mislih sem zri za njim.

»Ta reka je moja največja sovražnica,« sem si dejal. »Ni mi dovolila, da bi si sam vzel življenje v nji; potem mi je uropala Roza in zdaj moj klobuk. Bila je ena in ista voda, v katero sem mislil skočiti jaz in v katero je skočila Roza. Reka je brez srca! Zakaj je vzela z isto malomarnostjo moj klobuk, ko nekoč mojo Rozo.«

Noč je bila, ko sem se bližal vasi. Nedaleč od vasi je gorel na pašniku ogenj, ki so ga b'li gotovo pustili pastirji. Šel sem k njemu in zapazil, da je v bližini njiva krompirja. S prsti sem izgrebel nekaj krompirjev in jih vrgel na ogenj, pa nisem mogel čakati, da bi se spekli, ker sem bil sestradan; poturove sem pojedel. Kako prijetno mi je potem delo spanjel!

Naslednji dan sem se zbudil zelo pozno. Prej ko sem prišel v vas, je zvonilo poldne. O, na deželi so ljudje mnogo boljšji nego v mestu. V prvo hišo, ko sem stopil, so me pozdravili in mi postregli z orko jedjo. Poleg tega mi je dejal gospodar to-le:

»Vidite, Vi nimate klobuka in hodite gologlav okrog. Pokrijte tega! Sicer je slab, a je vendar boljši ko nič. Ko sem včeraj ribaril ob reki, ga je prinesla voda.«

»To je bil moj klobuk,« sem dejal.

»Veter mi ga je bil odnesel v vodo.«

»Še boljše!« je dejal gospodar in mi dal klobuk.

»Ha, moj klobuk je tudi prišel iz vode, kot moja Roza; toda moj klobuk se ni spremenil tako neusmiljeno, ko moja Roza ... ni se spremenil tako ...«

Jesen se je bližala. Dnevi in posebno noči so postajale mrzle, moja obleka je bila zelo tenka, zelo raztrgana.

Ko sem šel mimo ptičjega strašila, ki se je gibalo v vetru, sem mu ukradel ostank kmečkega plašča in si ga ogrnil krog istih pleč, na katerih je nekoč slonela Rozina glavica.

(Dalje.)

Izdajatelj konsorcij »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Viktor Cencič.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.